

R.D. Iacobi Marchantii Vitis Florigera

Marchantius, Jacobus

Coloniae Agrippinae, 1661

17. tripartita. 1. pars declarat, ad oratione[m] esse necessariam cordis intima[m] humilitationem. 2. etiam ei convenire exteriorem corporis humilitatem 3. declarat, humiliter petendam à Deo finalem ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56381](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56381)

Ecc1. 15.

dicere possunt: Ille me implanavit. Confutatur & confunduntur in hoc, per Ecclesiasticum dicentem: Quae odit ne fecerit, non enim sunt ei necessarii homines impii. Rursus confutatur per id quod sequitur: Deus ab initio constituit hominem, & in manu consilii sui reliquit eum. Adiecit mandata & precepta; si volueris mandata servare, conservabunt te. Apposuit tibi aquam & ignem, ad quod volueris porrigere manum tuam. Ante hominem vita & mors, bonum & malum, quod placuerit ei, dabitur illi. Per aquam & ignem, & per vitam & mortem, idem hic significatur, gloria & damnatio, caelum & gehenna, felicitas & miseria. In igne tribulatio, in aqua refrigerium exprimitur. Apposita haec sunt coram nobis. Si voluerimus mandata servare, habemus solatium & refrigerium vitae aeternae; si autem contempserimus, sequitur mox poena gehennae.

rum tibi, Domine, semper placuit deprecatio. Item: timam te. Respexit in orationem humilium, & non sprexit precem militiam eorum. Denique illud Sapientis notum est: nempe, deprecatio humilium se penetrat nubes, & non revertitur donec respiciatur altissimus, &c. Humilitas potest esse seorsum duplex est, una interior, altera exterior; quae scilicet, tamen ut vera sit, debet esse cum interiori coniuncta: Est enim qui nequit se humiliat, & tunc dicitur abesse, ut exaudiatur, quia potius oratio eius ei sit in peccatum.

Interior humiliatio consistit in corde contrito, & spiritu tribulato, ut loquitur Psalmes, Conterece autem est, in minutissimas partes aliquid redigere. Qui vere se coram Deo pro peccatis humiliat, ad hoc debet conitari, ut se in pulverem quodammodo comminuat, immo & in nihilum suum redigat. Hoc facit seria consideratio infirmitatis & vilitatis, instabilitatis & nihilitatis nostrae. Sumus enim tamquam pulvis quem projicit ventus a facie terrae, & modo ad haec, modo ad illa vitia maxima volubilitate vertimur, nisi in Deo firmemur: ideo mox ventus irae divinae tamquam sterilem & imundum pulverem nos a facie sua projicere potest in flammam tartaricas, nisi coram ipso humiliati misericordiam inveniamus. Humiliatur autem coram ipso, qui se ut pulverem conterit, ut cinerem comminuit, & in nihilum suum descendit. Ideo dicere potest: Oro supplex & acclivis, cor contritum quasi cinis.

Neque ex parte diaboli.

Ecc1. 21.

Non etiam in damnationem suae referant causam damnationis reprobi: licet ab eo seducti sint, culpam sibi ascribant. Nonne confutatur & hic confunduntur, dum se convertunt ad excusandas excusationes in peccatis? satis enim moniti sunt ut ab eo recorderent, nec eius acquiescerent consilio, ne eius involverentur supplicio. Ideo Sapiens rursus hic dixit: Dum maledicit impius diabolum; maledicit ipse animam suam. Quasi dicat: Qui execratur diabolum, & ei maledicit, execratur seipsum, sibi que maledicit; quia ipse similis est ei, quandoquidem imitetur illum, & suggestionibus eius obediatur: quapropter cum sit seductor malitiae, haud miretur si eiusdem sit reus maledicti & poenae; sicque potius sibi maledictionem ascribat, quam illi, quia eam potuit evitare. Huc spectat illud Nazianzenum in Tetrastich.

Tale cor non potest Deus despiciere, nec orationem e tali corde prodeuntem repellere. Certe ingrata est oratio omnis, quae de pulveris & cineris nostri agnitione procedit.

Hoc optime agnovit Abraham, qui Deum deprecans pro Sodomis, sic cum affatur: Loquar ad Dominum meum, cum sim pulvis & cinis. Ipse ergo supplex & acclivis, offert cor contritum quasi cinis, ut efficaciter Dominum precetur pro peccatoribus, & mitiget iram divinae Maiestatis.

Quid culpam in hostem semper ipsi vertimus, cum nostra robur praesent ipsi crimina? Te criminare profrus, aut certe magis, ignis tuus est flamma vero demonis.

Conclusio.

Concludendo iterum, iterumque, Domine, te obsecro, ut non permissas nos eorum numero infelici accenseri, qui maledicti discedunt a te, & tota aeternitate maledicunt te, creaturasque tuas, caelum & terram, Angelos & homines; immo & maledicunt seipsos, parentes quoque ac filios affinesque suos; quia eorum horribilis musica ex desperatione procedens, nonnulli maledictio est, & execratio. Sed effice ut simus de illis qui a te & Patre tuo benedicti, haereditate possident regnum, tamquam patrimonium, & in aeternum benedictores misericordiam tuam, sapientiam, potentiam, maiestatem, illius perpetua visione fruuntur.

Hoc quoque agnovit prope Rex David, dicens: Cinerem tamquam panem manducabam. Quod interpretatur nonnulli idem esse, ac si diceret: Memoria infirmitatis & conditionis meae; qua me meministi ut cinerem & pulverem; panis mihi est, rejectio mea est, roborans & confortans me.

Id ipsum agnovit & Iob, dicens in persona peccatoris: Idcirco me reprehendo, & poenitentiam ago in cinere & favilla, Favilla & cinis symbolum sunt poenitentiae & humilitatis, per quae sit cor contritum, quasi cinis. Ideoque olim poenitentes cinere se conspergebant, in afflictione ad orationem se sistentes. Et nunc Ecclesia cinere vult conspergi in initio Quadragesimae omnes filios suos, ut significet, esse tempus aeternae poenitentiae, humilitationis, renovandaeque tunc memoriae originis nostrae a mortis. Parum autem esset caput conspergi pulvere exteriori, nisi & cor interiori conspergatur, imò nisi & conteratur quasi cinis. Ideo monet Michas: In domo pulveris conspergite vos pulvere. Vis scire,

Lect. 17. tripartit.

Oro supplex & acclivis, Cor contritum quasi cinis, Gere curam mei finis.

Part I. cordis in-

Humilitas orantis, virtus est & efficacia orationis: Hinc illud Humilium & mansuetos-

Oratio et cinere agnitione procedit Deo gratia. Tunc est Abraham Gen. 18. David res psal. 138. In cogitatione. Iam lectum. Iob. 41. P. Ac ne rei cor hu. 18.

scire, quæ sit domus illa pulveris? Nonne anima nostra habitat domum pulveris & cineris, id est, corpus suum & cinere & pulvere compactum? In hac ergo domo agens, confertur se pulvere & cinere interius, per feriam cogitationem domus suæ pulverulentæ brevi dissolvendæ: & ne videat ne suis suis sit ignis ille qui nullum habet cinerem, nullam qui poenitentiam admittit, nec habet finem. Hæc enim sicut ignis noster, ita iste verit in cinerem ea quæ exurit, ut finiatur in cinere.

Thom. a Kempis l. 3. de im. Christi. c. 8. Loquar ad Dominum: cum sim pulvis & cinis, si me amplius reparet vero, ecce iustas contra me, & dicunt testimonium veram iniquitatis mee; ne possim contradicere. Si autem me vivifica veros & ad nihilum redeo, & ab omni propria reputatione defecero, atque sicut sum, pulveris vero: erit mihi propria gratia tua, & vicina corde meo lux tua. Hæc ille; satis explicans quæ interiori dispositione, quove animi sensu pronuntiandum sit illud coram Deo: Oro supplex & acclivis, cor contritum quasi cinis.

Nempe sic peragi debet, quasi pulverizand o se ipsi coram Domino. & in vallem nihilitatis suæ sese demittendo. Tunc autem gratia Dei omnino nobis erit vicina & propitia, quia non potest illud falli: Intra est Dominus his qui tribulato sunt corde, & humiles spiritu salvabit. Illi dicuntur tribulato corde, qui cordis durtitiam conerunt & excutiunt sicut tribula corticem à grano. His Dominus propitius esse dicitur, sive iuxta, quia tales mox exaudit; & certe quo magis se humiliat homo, tanto magis appropinquat Deo. Longè autem dicitur esse à peccatoribus, quia & eos despiciit, qui se separant ab ipso, & permant in peccato. Quare nec hos audit, quasi longè ab eis factus. Propterea dixit S. Augustinus: Videte miraculum fratres: Alius est de temp. Dem vergite: fugi à te. Humilia te & descendit ad te. Quid ista? Quia humiliat respiciit, & alia longè cognoscit. Recte dicit Gregorius, Francisci socius: Si dei attendas dona, potes tunc semper demittere caput. Si peccata consideres, habes unde caput inclines. Omnia mala omnes prolapsiones ex eo fuerunt, quod nimis altis nimis cervicem. Surtus in eius vita. Hæc sufficiant de interiori cordis humiliatione, quæ oranti convenit, quia alibi rursus à nobis ea de re tractatum est.

Sal. 33. Iuxta est Dominus his qui tribulato sunt corde, & humiles spiritu salvabit. Illi dicuntur tribulato corde, qui cordis durtitiam conerunt & excutiunt sicut tribula corticem à grano. His Dominus propitius esse dicitur, sive iuxta, quia tales mox exaudit; & certe quo magis se humiliat homo, tanto magis appropinquat Deo. Longè autem dicitur esse à peccatoribus, quia & eos despiciit, qui se separant ab ipso, & permant in peccato. Quare nec hos audit, quasi longè ab eis factus. Propterea dixit S. Augustinus: Videte miraculum fratres: Alius est de temp. Dem vergite: fugi à te. Humilia te & descendit ad te. Quid ista? Quia humiliat respiciit, & alia longè cognoscit. Recte dicit Gregorius, Francisci socius: Si dei attendas dona, potes tunc semper demittere caput. Si peccata consideres, habes unde caput inclines. Omnia mala omnes prolapsiones ex eo fuerunt, quod nimis altis nimis cervicem. Surtus in eius vita. Hæc sufficiant de interiori cordis humiliatione, quæ oranti convenit, quia alibi rursus à nobis ea de re tractatum est.

Serm. 177. de temp. Dem vergite: fugi à te. Humilia te & descendit ad te. Quid ista? Quia humiliat respiciit, & alia longè cognoscit. Recte dicit Gregorius, Francisci socius: Si dei attendas dona, potes tunc semper demittere caput. Si peccata consideres, habes unde caput inclines. Omnia mala omnes prolapsiones ex eo fuerunt, quod nimis altis nimis cervicem. Surtus in eius vita. Hæc sufficiant de interiori cordis humiliatione, quæ oranti convenit, quia alibi rursus à nobis ea de re tractatum est.

Pars II. Qvantum ad exteriorem humiliationem corporis, etiam si non sit adeo necessaria ut humilitatio cordis: tamen orationi etiam eam conjungi debet, & magno opere proficua est. Illa his verbis hic indicatur: Oro supplex & acclivis. Supplex dicitur proprie qui flexis genibus precatur: nam supplicare non aliud est, quam genu popliteque placcare, à potentiori magnum aliquid petendo. Acclivis verò dicitur, qui flexus est & incurvus, sive jacens vel vergens ad humum, nam acclinare, est Vitis floriger.

ad aliquid descensu quodam flectere. Malè ergo aliqui legerunt, Oro supplex & acclivis, cum sit hæc Acclivis & lectio contraria sensui intento in hoc versu; nam acclivis acclive dicitur, quod est leniter erectum, & pro-differunt. priè de ascensu dicitur, quasi in clivum acuminatum.

Requæ porro quisquis ad Dominum accedit, supplex & acclivis eum precatur. Nam & quoscum-Deo acclive ad Christum accedentes alicuius beneficii potest supplicandi gratia, supplices id fecisse, & ad pedes eius cantium se acclinando postolasse, legimus.

Sic de Principe Synagogæ pro filia sua deprecante, dicitur: Procidit ad pedes eius, & deprecabatur eum multum. Marc. 5.

Sic Leprosus deprecabatur eum genu flexo, & Marc. 1. procidit in faciem suam, dicens: Domine, si vis, potes me mundare. Tectis S. Lucas & Marcus.

Sic alter Leprosus Samarites fatatus, & cecidit in faciem ante pedes eius gratias agens. Luc. 17.

Quod si etiam de mulieribus exempla cupis, de Chananea seu Syrophenissa, cuius filia vexabatur à demonio, dicitur: Intra vii, & procidit ad pedes Christi. Idem dicit de Magdalena pro Lazaro de sancto rogante. Idem quoque asseritur de muliere fluxum sanguinis patiente. Luc. 8.

Omnes igitur isti poterunt dicere: Oro supplex & acclivis, cor contritum quasi cinis. Imo omnes isti docuerunt, quomodo conveniat nos orare, & quali oporteat cordis & corporis dispositione coram Deo nos præsentare. Cum enim ipse sit auctor tam corporis, quam animi, non solum à nobis internum animi cultum exposcit, sed etiam externum corporis. Quocirca ei gratissima est oratio, exterior quæ sit à nobis animus & corpus coram ipso prosternendo, & intum utrumque offrendo eius sanctissimæ voluntati. Ratio est, quia hoc externo cultu interiorum animi cultum & dispositionem vel testamur, vel etiam excitamus in nobis.

Quid enim dum in terra jacemus, aliud quam humilitatem profiteri? Quid aliud censetur dicere, quam illud Prophætæ & Regis: Adhæsit pavimento anima mea, vivifica me secundum verbum tuum? Quasi diceremus: Anima nostra usque ad pulverem acclivis est, & humiliata cum corpore, quia malorum prementium pondere se ita incurvari significat, ut morti & sepulchro vicinam se agnoscat, nisi eam vivificet secundum benignitatem promissionis tuæ. Hoc ipsum rursus alio Psalmo dixerat: Humiliata est in pulvere anima nostra, conglutinata est in terra venter noster. Exurge, Domine, adiuva nos, & redime nos propter nomen tuum. Quod quidem idem, planè est cum eo quod hic canitur: Oro supplex & acclivis, cor contritum quasi cinis. Non potest se homo magis humilare, quam in terram se prosternendo; si hæc prostratio mentem verè subtereat & humiliet Deo, non repellatur ejus oratio.

Uterius, cum manus complicatur, & genua flecti.

Uterius, cum manus complicatur, & genua flecti.

Manuum complicatio & genu flexio.

fleximus orantes, quid aliud quam nos reos esse agnoscimus? Nam & flexentes ideo pectus tundimus, ut reatum agnosceremo, illum à corde nostro originem duxisse fateamur: & ut illud cor excitemus quasi à profundo somno, ne ultra obdormiat in suo peccato, sed oret expiari coram Deo. Imo illud percussimus, ut commoveatur, conteratur affligatur, & instar petrae à Moysse percussæ emolliatur, & pro aqua lachrymas doctet, aut saltem sicut filix percussus scintillas eliciat, hoc est, desideria melioris vitæ.

Denique, quasi ad pedes Domini nos in spiritu proicimus, apud quos peccatrices animæ non repellunt, sed misericordiam semper inveniunt. Nam & pedes & genua misericordiae in potentibus esse consecrata dixere antiqui, ideoque supplices manus ad illa tanquam ad aram quandam tendunt qui misericordiam optant. Agnovit id illa Sunamitis, quæ pro filio mortuo Elisæum deprecaos, à pedibus Prophetæ non vult separari, donec ipse petitioni asquefiscat. Sic possumus dicere, Dominus habebat aures in pedibus, sicut de Dyonisio Tyranno dixit Aristippus Philosophus, quia vix quempiam exaudiebat, nisi abjectum suppliciter ad pedes suos. Qui igitur supplex & acclivis orat Deum, facilius impetrat, quasi ad Domini pedes humiliatus, ubi aures sunt, quæ exaudiunt peccatores.

4. Reg. 1.

3. Reg. 18.

Orationis Elia circumstantiæ varie

An non tibi videtur hoc ipsum suo exemplo voluisse Eliam indicare, dum orat in Carmeli vertice pro pluvia & rore? Sic de illo dicitur: *Ascendit in verticem Carmeli, & pronus in terram posuit faciem suam inter genua sua, & dixit ad puerum: Ascende, & prospice contra mare. Et cum ascendisset, & diceret: Non est quicquam. Rursus ait illi: Revertere septem vicibus. Tot circumstantiæ huius orationis continent mysticam significationem requisita ad orandum dispositionis. Quare enim ascendit in verticem Carmeli ad orandum, nisi ut ab hominibus semotis in solitudinem cordis introiret, & nullo inerterbante attentius Dominum obsecraret? Quare etiam inter genua colloca faciem suam usque ad terram, nisi in signum humilitatis orationis, ut oret supplex & acclivis, corde contrito instar cineris? Denique, quare septies jubet ire & redire famulum suum, septiesque pro pluvia & rore orationem mittit in cælum, nisi quia nos vult docere sidentum & perseverandum in humili oratione? Oret igitur supplex exemplo eius peccator pro rore & pluvia misericordiae divinae, oret acclivis, oret corde contrito instar cineris, oret fidens & perseverans, nec deerit Deus eius votis. Sic S. Amantius Rutenus Episcopus, cum non audiret à suis idolum quoddam prope urbem adorantibus, sededens aliquantulum, in terram facie prosternebat cum lachrymis. Factaque oratione elevans caput rogat famulum, ut ab Oriente inspicat, num aliqua sit nubes? Respondeat, nullam videri. Rursus prosternebat, ac mox ele-*

vans caput à terra, iterum sciscitatur idem. Famulus ait, nil videri. Cum tertio prostratus fuisset, dicit famulus se cernere nubeculam tenuem. Mox ergo ab humo Vir Dei surgit, & statim fulmen cum procella idolum disjecit, & per aëra elevans partes in varia loca disperfit. Vide Surium 4. Novemb.

Sed quid antiqua & externa exemplar requiramus, cum præ oculis habeamus exemplum nostri Redemptoris & Capitis, cuius membra sumus? An non ipse in horto orans in terram prosternebat, & in pulvere faciem suam ponit? An non de ipso verificatur illud Thren. *posuit in pulvere os suum, sicut sit spes. Audi hac de re S. Casarium Arlatensem: Si prostratus in terra oras Medicus, quare non inclinatur agrorum? Addo, sic Caput ita fit supplex & acclive pio suis membris, cur non inclinatur membra pro seipsum? Profecto recte monuit S. Maximus Seren. de Cruce: *Tunc citius nostra exauditur oratio, cum Christum, quem mens loquitur, etiam orando corpus imitatur.**

Thren. 3.

Para III. Humiliter perentem à Deo. Item perseverantiam Ioan. 3.

psal. 137. psal. 138.

psal. 138.

Omnia quæ à Deo postulamus, suppliciter & humiliter, cordeque contrito petere debemus, maxime tamen donum perseverantiae, quæ est quædam specialis protectio & custodia Dei, qua fit, ut re ipsa usque in finem in gratia permaneamus. Id sæpe & obnixè rogare monemur. Unde quotidie nocti approximantes, & finis memorem (quando nox erit in qua nemo poterit amplius operari) pro hoc dono perseverantiae oramus, tanquam consummata benedictione, dum dicitur in Completorio: *Tube Domine benedice. Nostem quiescam, & finem perfectum concedat nobis Dominus omnipotens.* Quid aliud etiam nos docet orare Rex & Propheta, dum dicit: *Confirma hoc Deus quod operatus es in nobis spiritu principali confirma me. Ne proicias me in tempore senectutis, cum defecerit virtus mea, ne derelinquas me. in conspectu tuo in æternum confirma me.* An non his & similibus verbis donum postulat perseverantiae, quo animus confirmatur, ut à Dei gratia non excidat, & quo sic ex se infirmus homo custoditur ut non deficiat finaliter.

Hoc ipsum igitur hic monemur rogare dum dicimus: *Oro supplex & acclivis, gere curam mei finis.* Idem enim est, ac si diceremus, quasi summam rem colligendo, quæ præcedentibus verbis continentur. Agnosco moralitatis meæ arumnas infirmitatem agnosco meam, & in malum pronitatem, opera mea qua discussione examinanda sint scio, quo sine vitam meam clausurus sim ignoro, peccata timeo, mortem considero, horam formido, infernum & ignem perennem expavescio. Ad te igitur refugium meum est, Domine, qui omnia hæc nosti quæ æternitatem concernunt meam & ad felicem finem me perducere vales gratiæ tuæ specialia auxilio & confirmatione. Ideo obnixè & perquam finem humiliter obsecro: *Gere curam mei finis.*

Laber

Donum perseverantia non nisi à Deo.

Psal. 38.

Bern serm de duplici Baptismo.

Psal. 226.

De voluntatis firmitate nemo securus.

Job. 7.

Sane ad Deum recurrere necesse est pro hoc perseverantia finalis dono, quandoquidem illud ab ipso solo dependet, nec meritis nostris acquiri potest de condigno. De hac re sic loquitur Concilium Tridentinum session. 6. Donum perseverantia non potest aliunde haberi, nisi ab eo qui potest eum qui stat statuere, ut perseveranter stet, & eum qui cadit restitueret. Qui igitur hoc donum habet, non peccat peccato ad mortem hoc est, peccato impenitentia finalis, & cum ceciderit, Dominus supponit manus suas, ut iterum eum relevet ad gratiam, ita ut non collidatur ad damnationem post casum. Sed quis hoc donum se habere gloriabitur? Nemo sane potest cum certitudine, quamvis iusti omnes conatum omnem suum exercentes, ut gratia cooperentur, fiduciam debeant in Deo collocare, ac in eius auxilio; quia ipse Deus non deserit, nisi Deo ipsi desinat; nec gratia illos deseret, nisi ipsi eam deserant. Propterea dixit S. Bernardus: Attende, quanta enumeravit Apostolus, cum dixit: Certus sum, quod neque mors, neque Angeli, neque vita, neque virtutes, neque profundum, neque altitudo poterit nos separare à charitate Dei, que est à Christo Iesu. Minime tamen adiecit, nec nos ipsi. Nimirum hec est libertas nostra, ut nulla creatura possit nos avellere aut vim facere. Solum id deserere possumus propria voluntate, abstracti scilicet & illiciti à propria concupiscentia.

Quis vero de sua voluntate securus est, aut de eius firmitate? Nemo sane, quia ab ea que in sinu suo dormit propria concupiscentia debet timere & cavere; tanquam à Dalila, que potest fortitudinis casaria abradere, & spiritum extinguere indormiscenti: Nisi Dominus custodierit civitatem, frustra vigilat qui custodit eam. Nisi animam ipse custodiat, quam inhabitare vult non solum ut donum, sed etiam ut civitatem suam usque in finem, omnis vigilia hominis in eius custodia non est sufficientes. Ipse custodiendo neque dormit neque dormitat, sed semper plene vigil est contra eum qui continuo impugnat; homo autem sibi met ipsi gravis & parum fidus custos, quandoque somno vel dormitationi indulget. De hac re sic loquitur S. Gregorius lib. 8. Moral. cap. 21. explicans illud. Quid faciam tibi, o custos hominum! Humilitas vestra constitutionis ostenditur, cum Deus hominum custos vocatur. Quia scitis custodia nos minime protegit, ante occulti hostis insidias nostra sollicitudinis oculus dormit. Per nos namque cadimus, sed nostris resurgere viribus non valeamus. Culpa nos voluntatis propria sternit, sed pœna culpa deterius quotidie deprimit. Ad amissam rectitudinem quotidie nitimur, sed peccatorum pondere gravamur. Humiles autem custodit Deus, unde dixit ad Iacob: Ego ero custos tuis quocumque perrexeris. Hæc ille.

Ipse ergo Dominus custodit introitum nostrum in hanc vitam, ut ad gratiam Baptismi pertingamus, custodit & exitum ex hac vita, ut ad gloriam nobis fiat introitus. Ideo cum humillimè deprecamur, ut custos sic noster quocumque perrexerimus, & specialem gerat curam nostri finis, adeo nobis incerti, totque discriminiibus obnoxii, à quo nihilominus dependet bonum nostrum vel malum æternum. Non enim quarumur in Christianis incertis, sed finis, inquit S. Hieronymus. Paulus male capis, sed bene finis. Iude laudatur exordia, sed finis prodicione damnatur. Audi nonnullas similitudines.

Quid prodest vineæ initio ferri flores multos Similitudine & speciosos, si eos postea pruina decoquat, & cum tempore venerit vindemia, nullus reperitur fructus? Sic nonnullis contingit, quod flores bonorum desideriorum & honorum operum aliquo tempore ferant, sed cum finis venit, & vindemia rantiatur, omnia marida & putida reperiuntur; esse necesse quia nihil ad maturitatem est perductum deficientem perseverantia finali.

Quid prodest caput aureum, brachia argentea, pectus æreum, tibiæ ferreæ, si pedes lucei sint & fictiles, ac tandem illis deficientibus, tota statua in favillam vertitur, & vento raptatur? Sic sunt illi, qui cum bene inchoarint, tandem male finiunt, & cum spiritu coeperint, carne consummantur, percuntque, ac velut sterquilium in fine perducuntur.

Quid prodest, si pontem longum & arduum Alind. transiens tui curam gesseris ne citubares aut impingeres, tandemque in fine pontis cespites & corruas? Similiter quid juvat, quod navis pluribus annis decurrerit feliciter in Oceano, si tandem in fine, portui jam proxima, procellis agitata confringitur & submergitur? Propterea recte monebat S. Macarius hom. 45. Sicut mercatores, licet ventus & mare tranquillum sit, cum nondum ad portum pervenerint, metuntur ne contrario vento excitato navis periclitetur: Sic Christiani licet prosperum habeant ventum Spiritus sancti, tamen adhuc formidant, ne ventus adversaria potestatis exurgat, qui tempestatem fluctuque commoveat.

Eam ob causam continuo supplices inquam Deo Gere curam mei finis. Nempe sciunt, totam curam ac custodiam quam sibi possunt impendere, non esse sufficientem sine illius speciali auxilio, qui primariò clavum tenet & gubernaculum nostræ navis, ut in finem cum dirigat & in portum exoptatum; quique dominatur potestati maris, & motum fluctuum eius mitigat.

Hoc considerans S. Clara, & jam sentiens sibi certò adesse auxilium huius conductoris, dum fini appropinquaret, dicebat confidenter animæ suæ: Vade secura, quia bonum habes conductorem, & saluum conductum itineris ac navigationis. Vade, quoniam qui te creavit, redemit, sanctificavit, & tenore amore custodiens dilexit, adhuc te modò diligit & dirigit, ut secura exeat. Cumque interrogaret eam Soror que ipsi ministrabat, cuiusnam loqueretur? Respondit: Loquor anime meæ benedictæ. Nec profectò longè distabat gloriosus

Psal. 88.

Exempla suam Deo commendantium. S. Clara.

ille Conductor cum suo Salvo conductu, quia cui-
dam ex Sanctimonialibus ibi præfenti mox dixit:
*Vide ne Regem glorie, quem ego video? Ac postmo-
dum adjecit: Benedicisti, Domine, qui me creasti,
redemisti, sanctificasti, dilexisti; & nunc finaliter me
diligis, ac curam geris mei finis. Mille milites sis be-
nedictus. Hoc nimirum sæpe à Deo supplex, & ac-
clivis, corde contrito inflat cineris, peccata fuerat.
Gere curam mei finis.* Nam tota eius vita non fuit
nisi cinis & pulvis, poenitentia & humilitas, pacien-
tia & oratio continua, cum mortificatione & mor-
tis serâ consideratione, & ad eam præpara-
tione.

S. Matrina. Sic & S. Macrina, soror S. Gregorii Nissenii morri
approximans, commendabat Domino finem suum,
dicens: Tu Domine mortis metum nobis abster-
sisti, & fecisti ut vitæ huius finis nobis foret princi-
pium veræ vitæ. Tu nostra corpora ad tempus for-
mâ tradidisti, suscitanda per extremam tubam. Tu ter-
ram nostram, quam manibus formasti, tanquam
depositum terræ committis, & quod terræ dederas,
rursum repetis, quod mortale erat & deforme, im-
mortalitate & gloria decorans. Tu nos à maledi-
câ & peccato liberaisti, utrumque pro nobis fa-
ctus. Tu capita draconis collisisti, qui per voragi-
nem contumaciæ faucibus hominem corripuerat.
Tu portis tartari confractis, victo illo qui mortis
habebat imperium, nobis ad resurrectionem adiu-
rum patefecisti. Tu ad hostis perniciem & no-
stram securitatem dedisti signum metuentibus te,
signum sanctæ crucis. Æternæ Deus, cui addic-
tum ex utero matris, quem totis viribus dilexit ani-
mus meus, cui & carnem & animum ab adolescentia
usque modo consecravi. Tu mihi adhibe Ange-
lum lucis, qui me ducat ad locum refrigerii, in si-
num SS. Patrum. Tu, qui flammæcum fregisti gla-
dium, & Paradiso reddidisti hominem, qui tecum
cruci suffusus erat, & ad misericordiam tuam cõsu-
gerat, memento etiam mei in regno tuo, si quidem
& ego crucifixus sum tecum, conficiens timore tuo
carnes meas, à iudiciis tuis metuens. Non me sepa-
ret chaos illud formidandum ab electis. Ne impedi-
at invidus iter meum. Ne reperiantur ante oculos
tuos peccata mea, sed ea condona, qui habes po-
tēstatem remittendi in terra, ut in corporis spolia-
tione inveniat sine macula, suscipiaturque anima
in manibus tuis quasi incensum in conspectu tuo.
Hæc dicens ori, oculis, cordi signum crucis appo-
suit. Testis est S. Gregorius Nissenus, in vita eius.
Quid aliud his à sancta Virgine pronunciaris dicitur,
quam illud decanatum: *Oro supplex & acclivis,
cor contritum quasi cinis, gere curam mei finis?*

S. Gertudis. Sic etiam S. Gertudis Virgo rogabat humillime
ac frequentissime, ut Deus curam gereret sui finis,
his aspirationibus sacris: *O IESU mi charè, quan-
donam corpus meum revertetur in pulverem, & ani-
ma mea in te refluet suam originem? Eia tu mihi con-
cede, ut miseram hanc vitam in tua gratiâ ac amici-*

*ria feliciter finiam. In hora exitus mei benedic ani-
ma mea, & mortem meam in volue vitali mori tua,
que est charissimum sedus, firmissimumque patium
reconciliationis meæ. Dic tunc anima meæ. Salus tua
ego sum, ego Creator, Redemptor & amator tuus, per
angustias mortis quæsiisti & acquisivisti; semper me-
cum eris, noli timere. Testis est Ludovicus Bloisius
in Margarito spiritali iuxta finem.*

Denique, SS. Patres finem suum contrito corde
Domino commendantes, noluerunt mori nisi in
cineres decumbentes. Sic enim dixit S. Martinus
fine vitæ suæ. *Non deceat Christianum mori nisi in ci-
neres.* Sic S. Borromæus aspergi voluit sacro cinere
cilicium suum fini appropinquans, ac in imaginem
Christi agonizantis visum firmiter figens, illi ago-
nem suum commendabat. Sic F. Franciscus in ter-
ram voluit deponi nudus, & Dominum rogans ut
sui finis curam gereret, pronuntiavit Psalmum:
*Vocem meam ad Dominum clamavi. Effundo in conspectu
eius orationem meam, & tribulationem meam ante
ipsum pronuncio.*

Sic S. Gothardus Episcopus Hildesimensis, ut si-
nem suum Domino commendaret, non solum cor-
tum Psalterium coram se in extremâ agente cura-
vit à Clericis suis recitari, sed & postmodum spe-
cialiter officium dicit. Cum autem pertigisset ad
versum illum Cantici Benedicite. *Per visera mi-
sericordie Dei nostri, in quibus visitavit nos Oriens
ex alto, illuminare bis quoniam tenebris & in umbra
mortis sedent, in agone jam desudans ægre apertis
oculis, subdit: Ad dirigendos pedes nostros in viam
pacis. Cumque Clerus subiecisset, Gloria Patri, cum
Antiphona, Ascendo ad Patrem meum & Patrem
vestrum, anima eius felicissime egressa, in cælos
ascendit, infra Octavam Dominicæ Ascensionis.
An non hi omnes morte appropinquante videntur
tibi illud corde ruminare: *Oro supplex & acclivis,
cor contritum quasi cinis, gere curam mei finis.* Certe
ipse S. Augustinus, neminem dicebat hæc vita
debere emigrare, quam vis sibi bene conficium, sine
renovatione contritionis & poenitentia. Unde copio-
sis cum lacrymis Psalmos Poenitentiales sibi in
pariete appensos legebat, curam sui finis Domino
commendans, & illud sibi tunc necessarium du-
cens: *Cinerem tanquam panem manducabam, & po-
tum meum cum stercore miscebam.**

Quid, quod Christus ipse curam sui finis Patri
commendare videtur, dum in Cruce ait: *In manus
tuas commendo spiritum meum? An & ipse timore
corripitur? Profecto magis id dicere voluit pro no-
bis, quam pro se, licet nos docere quid nobis a-
gendum. In manus enim benevolentia & poten-
tia eius vitam nostram & animam salutemque,
quasi sacrum depositum commendare debemus, ut
tanquam depositarius custodiatur, & suo tempore
reddat. Quapropter S. Athanasius dicit, his verbis
Christum Patri commendasse omnes homines in
se vivificatos, quia sunt membra eius, secundum il-
lud Apostoli: *Omnes vos unum estis in Christo Iesu.* Galat. 3.
Dicat.*

HANT

Mic. 10. Dicat ergo sacerdo corde quilibet Christianus: Scio, Domine, quod non est hominis via eius: nec viri est ut ambulet, & dirigat gressus suos. Gere ergo curam mei finis, quia fors felicitatis meæ in manibus tuis. Scio cui credidi, quia potens est depositum meum servare: et manibus & cura tua tota dependet salus mea. Atque, in cuius manibus securus illam collocarem, quam in illis quæ cœlum & terram, & omnia considerunt pro me? In cuius manibus melius, quam in illis quæ pro me clavis sunt confixæ & ligatæ, ut vincula peccatorum meorum dissolverent. In cuius manibus certius, quam illis quæ misericordia affluunt, nec desunt foramina, per quæ effluant, in quibus & ego descriptus sum, ut non possit mei oblivisci? Ita igitur curam mei finis gere, ô Domine Iesu, ut cum dixeris: *Ece venio cito; mox possim lætus respondere: Veni Domine Iesu. Veni & deduc me à turbine mundi & mari ejus procelloso, in quo tot perunt, & deduc, inquam, in salutis portum. Veni, & ab hoc sæculo nequam, in quo filii Adæ lachrymis consiliuntur, in regnum & gaudium deduc cœlesti. Veni, & transfer me ab exilio in patriam, à morte in vitam, à cinere in immortalitatem, à tempore volubili in firmam & beatam æternitatem.*

bitabit ex vobis cum ardoribus sempiternis? Quasi dicat: Si dolorem passim occurrantem: vel in capite per vertiginem, vel in renibus per calculum, vel in pectore per contorsionem & convulsionem illiam, vel in pedibus aut manibus per podagram aut chiram, vel in alio aliquo membro per luxationem aut divulsionem, ad horulam sustinentes, reclamatis rota animi vocisque contentione: Quid erit si ignem ardentissime devorantem, & acerbissimo dolore torquentem pari oporteat; non ad horam, non ad diem, non ad hebdomadam aut mensem; non ad annos centenos aut milenos, sed in sempiternum, & in secula seculorum? O ignem, ô devorationem! ô ardorem! ô habitationem intolerabilem! Ex levi febris estuans, conjice quantæ sunt inferorum flammæ, dicebat sibi B. Franciscus Borgias febriçianus.

Nemo ergo negare potest, agnitum fuisse ignem tartareum, impiorum vertici impendentem, ex antiquo quamlibet tempore, Prophetis illi clare annuntiantibus, ut eos à flagitiis deterrent vice & voce Iudicis & Vindicis Dei. Quapropter rursus idem Propheta Isaias pronuntiavit: *Preparata est ab heri Tophet, à Rege preparata, profunda, dilatata. Nutrimenta eius, ignis & ligna multa. Elatus Domini, sicut torrens sulphuris, succedens eam.* Quid est Tophet? id est, gehenna & vallis profunda. Allosio sic ad vallem juxta Ierusalem, ubi suos Iudæi filios cremabant idolo Moloch; & ne euilatu eorum moverentur, pulsabant Tophet, id est tympana, inde dictus locus Tophetob similem quoque crudelitatem & incendium, infernus dictus est Tophet, & Gehenna ignis. Dici quoque potest infernus à tympano, Tophet, quia ad illum currunt impii velut ad sonum tympani.

Sed quare dicitur, *Preparata ab heri illud Heri*, omne tempus præteritum significat. Unde significatur, quod ab initio mundi, à lapsu scilicet Angelorum primo die mundi, preparata fuerit gehenna ipsis & impiis omnibus, eorum consortio se per peccatum adiungentibus. Simul etiam significatur, damnatorum tormenta in inferno esse semper recentia, periade ac si ab hesternâ die inchoassent. Denique, & ipsa æternitas eorundem insinuat, quia in æternitate quodcumque sæculum spatium perinde est atque dies hesternæ: ideoque quovis æternitatis momento sic erit acer ille ignis gehennæ, ac si hodie arderet, & heri cœptus esset incendi. Sic stabile est, & immobile eius incendium, sicut stabile est & immobilis æternitas, nec revolutione seculorum immutatur, aut mitigatur.

Propterea etiam adjicitur: *Nutrimenta eius, Anima & ignis & ligna multa.* Hæc ligna, tanquam fomenta corpora ignis, sunt peccata: quæ in damnatis perennantia, damnatorum corpora & animæ vocantur ligna, si in viri inferni. *di ligno hæc sunt, in arido quid fiet? Item: Lignum si ceciderit, sive ad Austram, sive ad Aquilonem, sibi erit.*

LECT. 18. DE POENIS INFERNI.
tripartita.

Procemium. **S**acræ literæ solent poenas inferni describere per ignem ardentem, per vermem corrodentem, per tenebras horribiles, per fletum & stridorem denarium. Per ista compendiose exprimitur omnis poena, quæ in inferno reperitur; sive sit poena illa, quam Theologi vocant *Pœnam domini*, quæ correspondet avertioni à Creatore, quam efficit peccatum; sive sit poena quam vocant *Pœnam sensus*, & correspondet conversioni inordinatæ ad creaturam: inveniturque illa etiam in omni peccato mortali, ut constat passim ex doctrina Theologorum. Hanc doctrinam deducunt ex illo: *Obstupescite cœlis, & porte eius desolamini vehementer. Dua mala fecit populus meus: dereliquerunt me fontem vitæ, & foderunt sibi cisternas dissipatas, quæ continere non valent aquas.* Dereliquerunt fontem vitæ: ecce avertio à Creatore, foderunt cisternas dissipatas: ecce conversio ad inanes creaturas. His ergo duobus malis correspondent poenæ illæ sacris litteris expressæ, de quibus paulo specialius hic differre intendimus.

Pars I. **P**rima damnatorum poena per ignem ardentem significatur. Nam ignem improbus punientem in inferno, passim Scriptura, tam veteris, quam novi Testamenti agnoscit. In veteri Testamento fac luculente hæc de re differit Isaias, dum sic alloquitur impiis extremam eis vindictam minitans: *Quia poterit habitare de vobis cum ardoribus sempiternis?*

Isa. 30.

propheta ignem inferni annunciant.

Luc. 23. Eccl. 11.